

Lekarze – patroni wielkopolskich ulic

Wierzejewskiego

IRENEUSZ
WIERZEJEWSKI
(1881–1930)

Ireneusz Wierzejewski urodził się 23 marca 1881 r. w Kozłowie koło Opalenicy jako syn nadleśniczego Władysława i Marii z Mojzykiewiczów. Szkołę podstawową ukończył w Buku, a następnie uczył się w Gimnazjum im. Gotthilfa Bergera w Poznaniu, gdzie zdał egzamin maturalny. Po maturze przez rok pracował w fabryce Cegielskiego w Poznaniu, ucząc się fachu ślusarza,

stolarza, kowala i tokarza; zdobyte wówczas umiejętności okazały się w przyszłości bardzo przydatne w pracy zawodowej lekarza ortopedy. Od 1903 r. studiował na wydziałach lekarskich Uniwersytetów w Greifswaldzie, Berlinie, Würzburgu i Monachium, gdzie 14 kwietnia 1908 r. zdał egzamin państwowy i uzyskał dyplom lekarza. Pracę zawodową rozpoczął w zakładzie zdrojowym w Monachium, następnie był asystentem w tamtejszej Klinice Chirurgicznej u prof. Ottmara von Angerera, a później w Klinice Ortopedycznej prof. Fritza Langego. 1 sierpnia 1909 r. podjął pracę w kierowanym przez prof. Konrada Biesalskiego Berlińsko-Brandenburskim Lekarsko-Wychowawczym Zakładzie dla Kalek. 3 czerwca 1910 r. na Uniwer-

sytecie w Lipsku doktoryzował się na podstawie rozprawy o wrodzonym ubytku kości łokciowej. W roku następnym Niemieckie Towarzystwo Opieki nad Ułomnymi powierzyło mu organizację działu techniki ortopedycznej na Wszechświatowej Wystawie Higienicznej w Dreźnie.

We wrześniu 1911 r. Wierzejewski osiedlił się w Poznaniu. 1 kwietnia 1913 r. objął stanowisko dyrektora i lekarza naczelnego nowego Poznańskiego Zakładu Ortopedycznego, powstałego z fundacji Heleny Gąsiorowskiej. Był to pierwszy szpital ortopedyczny na ziemiach polskich. Podczas I wojny światowej szpital ten – jako XII Szpital Forteczny – został przejęty przez władze niemieckie dla potrzeb wojska. Sam Wierzejewski 15 marca 1915 r. został powołany do służby wojskowej i mianowany komendantem tej placówki oraz konsultantem ortopedą V korpusu. Interesował się szczególnie zagadnieniem leczenia postrzałowych uszkodzeń nerwów obwodowych, uzyskując doskonałe wyniki; w dziedzinie tej stał się autorytetem na skalę europejską. Za wybitne osiągnięcia rząd pruski rozważał nadanie Wierzejewskiemu tytułu profesora, ostatecznie odstąpiono od tej nominacji ze względów politycznych. Jesienią 1918 r. Wierzejewski włączył się do działań Polskiej Organizacji Wojskowej zaboru pruskiego. Założył w Poznaniu Towarzystwo Czerwonego Krzyża i kierował jego pracami, m.in. przygotowaniem kursów dla pielęgniarek i sanitariuszy. Jego zasługą było uniemożliwienie planowanej przez władze pruskie ewakuacji materiałów sanitarnych z Poznania. Od pierwszych dni powstania wielkopolskiego uczestniczył w organizowaniu służby medyczno-sanitarnej oddziałów powstańczych. Już 4 stycznia 1919 r. mianowano go naczelnym lekarzem tych formacji, a w lutym tegoż roku z nominacji Naczelnej Rady Ludowej objął funkcję inspektora sanitarnego Wojsk Wielkopolskich. 8 maja 1919 r. awansowano go do stopnia generała podporucznika (odpowiednik dzisiejszego generała brygady). Wziął udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Od 1 kwietnia 1920 r. był szefem sanitarnym 1. Armii. W 1923 r. przeszedł do rezerwy.

W 1921 r. Rada WL UP zleciła Wierzejewskiemu zorganizowanie pierwszej w Polsce kliniki ortopedii. W roku na-

stępnym habilitował się, a w 1923 r. mianowano go profesorem nadzwyczajnym. W 1928 r. założył Polskie Towarzystwo Ortopedyczne; był także założycielem i pierwszym redaktorem naczelnym czasopisma „Chirurgia Narządów Ruchu i Ortopedia Polska”. Opublikował ponad 30 prac naukowych. Opatentował aparat sublaksacyjny do leczenia nadwichnięć w stawie kolanowym. Jego najwybitniejszym uczniem był Wiktor Dega.

Wierzejewski posiadał zmysł techniczny, umiejętności konstruktorskie i manualne, które rozwinął jeszcze w pracy w zakładach im. Cegielskiego jako mechanik. Później wykorzystywał je w przyklinicznych warsztatach ortopedycznych, konstruując aparaty ortopedyczne według własnego pomysłu. Należał do cechu rzemieślników i egzaminował knadydatów na mistrzów techniki ortopedycznej. Uważany jest za twórcę zarówno nowoczesnej ortopedii, jak i rehabilitacji osób niepełnosprawnych w Polsce.

Nie stronił od działalności politycznej – w marcu 1928 r. z ramienia BBWR został wybrany do Senatu II RP z okręgu poznańskiego. Przewodniczył Zarządowi Wojewódzkiemu Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny. Został odznaczony m.in. Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Walecznych. Nie ograniczał się do pracy naukowej – przez wiele lat prezesował Towarzystwu Śpiewaczemu „Echo”. Jak zapamiętali jego przyjaciele, sam „miał niezły bas”. Nie gardził również dobrym trunkiem.

Żoną Wierzejewskiego była Walentyna de domo Ślązyk. Wierzejewscy mieli córki Izabellę i Janinę oraz syna Jędrzeja.

Profesor Wierzejewski zmarł w Warszawie 8 marca 1930 r. z powodu zapalenia wsierdza. Jego manifestacyjny pogrzeb odbył się 5 dni później na Cmentarzu Świętomarcińskim przy ul. Bukowskiej w Poznaniu. Od 1962 r. jego prochy spoczywają na Cmentarzu Zasłużonych Wielkopolan. Jego imię nadano – dziś już nieistniejącemu – Wielkopolskiemu Centrum Ortopedii i Chirurgii Urazowej przy ul. Gąsiorowskich w Poznaniu. Jest patronem ulic w Poznaniu (na Junikowie), w Opalenicy i Konstancinie.

DR N. MED. WŁODZIMIERZ WITCZAK
PROF. NADZW. A. GRZYBOWSKI